

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.63>

УДК 336.1:352

Д. І. Дема,
к. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту,
Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1162-4970>
Н. О. Куровська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту,
Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3344-6079>
М. Р. Стецько,
магістр кафедри фінансів і кредиту,
Поліський національний університет, м. Житомир
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7436-5743>

ТРАНСФОРМАЦІЯ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

D. Dema,
PhD in Economics, Professor, Head of the Department of Finance and Kredit,
Polissia National University of Zhytomyr
N. Kyrovska,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Finance and Kredit, Polissia National University of Zhytomyr
M. Stetsko,
Master of the Finance and Kredit,
Polissia National University of Zhytomyr

TRANSFORMATION OF PROPERTY TAXATION IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT THE EXPERIENCE OF THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Стаття присвячена дослідженню механізму оподаткування майна в Україні та вивченню досвіду країн ЄС з цього питання. Застосування податку на майно, як одного з перших податків в цивілізованому суспільстві має далеку історію. Встановлено, що податок на майно є складовою місцевого оподаткування та відіграє важливу роль у формуванні доходів місцевих бюджетів. Визначено, що об'єктами оподаткування майна, як в Україні, так і країнах ЄС є нерухоме майно, яке включає земельні ділянки, житлову та комерційну нерухомість, транспортні засоби, фінансові активи. Встановлено, що базою оподаткування майна в більшості країн ЄС є його ринкова вартість, а в Україні, площа майна, нормативно-грошова оцінка та вартість автомобіля. Підтверджено, що не існує значних відмінностей при обранні об'єктів оподаткування податком на майно між Україною та країнами ЄС. Рекомендовано з метою збільшення доходів від оподаткування майна в Україні здійснити ряд заходів, зокрема: провести повну інвентаризацію об'єктів нерухомого майна, розширити використання за базу оподаткування ринкової вартості майна; відмінити пільги щодо житлової нерухомості; запровадити контроль за сплатою податку на майно органами місцевого самоврядування.

The article is devoted to the study of the mechanism of property taxation in Ukraine and the study of the experience of EU countries on this issue. The use of property tax as one of the first taxes in a civilized society has a long history. Property taxation in Ukraine through the tax of the same name began on January 1, 2013. Property tax payers today are not only individuals, but also legal entities. Property tax is a component of local taxation and plays an important role in the formation of local budget revenues. It has been established that during the period under study, there is an upward trend in both general and tax revenues of local budgets of Ukraine. Thus, in 2023, tax revenues to local budgets increased by 60.6% compared to 2019, and total revenues by 16.4%. The share of revenues from property taxation in the structure of revenues of local budgets of Ukraine in 2023

was 7.61%, and in the structure of revenues from local taxes and fees - 49.68%, which corresponds to the level of most countries of the European Union. It was determined that the objects of property taxation, both in Ukraine and in EU countries, are immovable property, which includes land plots, residential and commercial real estate, vehicles, and financial assets. It was determined that in 2023, income from land taxation made up 69.49%, residential and non-residential real estate -18.39%, transport tax - 0.32% of total income from property taxation. It has been established that the basis of property taxation in most EU countries is its market value, and in Ukraine, the area of the property, regulatory monetary assessment and the value of the car. It has been confirmed that there are no significant differences in the selection of property tax objects between Ukraine and EU countries. In order to increase income from property taxation in Ukraine, it is recommended to implement a number of measures, in particular: conduct a full inventory of real estate objects; to expand the use of the market value of property as a basis for taxation; cancel benefits for residential real estate; introduce control over the payment of property tax by local self-government bodies; to grant the right to local self-government bodies to independently set certain types of local taxes on their territory; carry out indexation of the tax rate on vehicles taking into account the growth of the minimum wage.

Ключові слова: місцеві податки та збори, податок на майно, земельний податок, транспортний податок, податкові надходження, місцеві бюджети.

Keywords: local taxes and fees, property tax, land tax, transport tax, tax revenues, local budgets.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Оподаткування майна є важливим джерелом доходів, як правило, місцевих бюджетів.

Реформа децентралізації надала органам місцевого самоврядування (ОМС) значні повноваження щодо регулювання питань, пов'язаних з місцевим оподаткуванням, як в цілому, так і оподаткуванням майна, зокрема. Результати діяльності органів місцевого самоврядування показують, що вони ще недостатньо ефективно використовують оподаткування майна для наповнення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами. Виходячи з цього, важливим є вивчення досвіду країн Європейського Союзу (ЄС) в оподаткуванні майна та можливості його імплементації щодо використання кращих практик в цьому питанні в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оподаткування майна постійно перебуває в колі досліджень, як українських, так і зарубіжних дослідників протягом тривалого часу і залишається актуальним на сьогодні. В наукових працях Бачо Р. [1], Бобошко Л. [5], Бондарук Т. [4], Бортнік Н. [6], Губаревої І. [7], Дмитріва В. [12], Кошук Т. [14], Мельник А. [16], Пастущенко К. [20], Пилипенко Я. [23], Савчук Д. [25], Ткачик П. [27], Якимчук П. [28] та ін. знайшли відображення такі аспекти місцевого оподаткування, як еволюція становлення місцевого оподаткування, їх видовий склад, значення місцевих податків та податку на майно для формування доходів місцевих бюджетів, досвід застосування місцевих податків та податку на майно за кордоном.

Проблеми, пов'язані з місцевим оподаткуванням та оподаткуванням нерухомості також досліджували зарубіжні вчені. Так, Delgado F., Presno M. та Blanco F. [8] провели вивчення динаміки частки місцевих податків відносно ВВП та до загальних податкових надходжень в країнах ОЕСР за період 1975-2015 рр. та встановили тенденцію щодо її збільшення. Так, в 1975 році частка місцевих податків в цих країнах відносно ВВП становила від 3,53 до 11,4%, а відносно частки доходів від місцевих податків до загальних доходів місцевих бюджетів, відповідно, від 10,1 до 30,0%. У 2015 році ці показники зросли, відповідно, від 4,7 до 15,8% та від 11,2 до 36,4%. Визначенню частки податку на майно у ВВП країн ЄС показано в науковій

роботі Blochliger H., Diagne M. [2]. Всебічним є дослідження Herrmann B. [19] щодо впливу податкових надходжень від місцевих податків на доходи місцевих бюджетів та активність ОМС (муніципалітетів) в країнах ЄС. Brosio G. [3] виділив чотири методи оподаткування нерухомості: через річну чи орендну вартість майна; капітальну оцінку землі та нерухомості; оцінку земельної ділянки та через приріст капіталу від власності. Mengden A. [15] дослідив структуру податку на нерухомість в європейських країнах, де він застосовується у вигляді податку на нерухомість або земельного податку, за виключенням Ліхтенштейну та Мальти, де він відсутній. В роботі Zvinys A. [13] розглянуто оподаткування майна в 35 європейських країнах, яке здійснюється через податок на майно, податок на спадщину чи податок на дарування. Обрання Україною шляху до Європейського Союзу зобов'язує вивчити досвід оподаткування майна в цих країнах та кращі його сторони використати в подальшому при реформуванні, як місцевого оподаткування в цілому, так і податку на майно, зокрема.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є розкриття значення та місця податку на майно у формуванні доходів місцевих бюджетів України. Основними завданнями є: виявлення недоліків у методології визначення податку на майно; пошук невикористаних резервів в оподаткуванні майна та можливості використання позитивного досвіду майнового оподаткування країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оподаткування майна має давню історію його використання, як одного з найпростіших та зрозумілих для власників майна податку. Ця простота в давнину в оподаткуванні майна закладалася через можливість вибору такого об'єкта оподаткування, який легко можна було визначати та неможливо ухилитися від його сплати. З розвитком суспільства та вдосконаленням фінансових відносин вдосконалювався механізм оподаткування майна, що привело до використання грошової оцінки майна як бази оподаткування, а не лише його фізичних характеристик.

Розкриваючи економічну природу податку на майно слід відмітити, що він має досить широкий об'єкт оподаткування, який включає рухоме та нерухоме майно, фінансові активи, дохід від володіння та використання майна та ін.

В Україні, вперше оподаткування майна знайшло застосування в таких податках, як плата за землю(земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності), податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, збір з власників собак, збір за припаркування транспортних засобів. Пізніше до цього переліку слід віднести фіксований сільськогосподарський податок та податок на нерухоме майно(нерухомість), відмінне від земельної ділянки [21; 22].

З прийняттям Податкового кодексу України відбулося об'єднання деяких з цих податків в місцевий податок під назвою податок на майно [24]. Запровадження податку на майно відбулося з 1 січня 2013 року, яким передбачено оподатковувати житлову та нежитлову нерухомість, земельні ділянки та транспортні засоби. Слід відмітити, що на даний момент оподаткування майна відбувається також через інші податки. Зокрема, дохід від передачі в оренду майна, майно що продається, дарується та передається в спадщину оподатковується податком на доходи фізичних осіб. При проведенні операцій, пов'язаних з продажем (обміном) нерухомого майна сплачується державне мито та плата за реєстрацію майна в державному реєстрі. При ввезенні майна на митну територію України сплачується ПДВ та ввізне мито.

Податок на майно в багатьох країнах ЄС є важливим джерелом доходів, як правило, місцевих бюджетів. Оподаткування майна в більшості країн ЄС відбувається через податок на нерухомість (житлову та комерційну), податок на землю незалежно від її цільового призначення, податок на спадщину, податок на багатство. В країнах ЄС не існує спеціальної директиви, яка уніфікувала б місцеве оподаткування. Кожна

країна керується власними вимогами щодо запровадження місцевих податків, але в більшості цих країн існує податок на майно (нерухомість).

В країнах ЄС в дослідженнях, пов'язаних з оподаткуванням майна широко використовується такий показник, як частка надходжень від оподаткування майна відносно ВВП. Дослідження, проведені [2] показують, що європейські країни мають значні розбіжності у величині цього показника. Так, найвищий показник з європейських країн має Франція, а найнижчий – Люксембург (рис. 1).

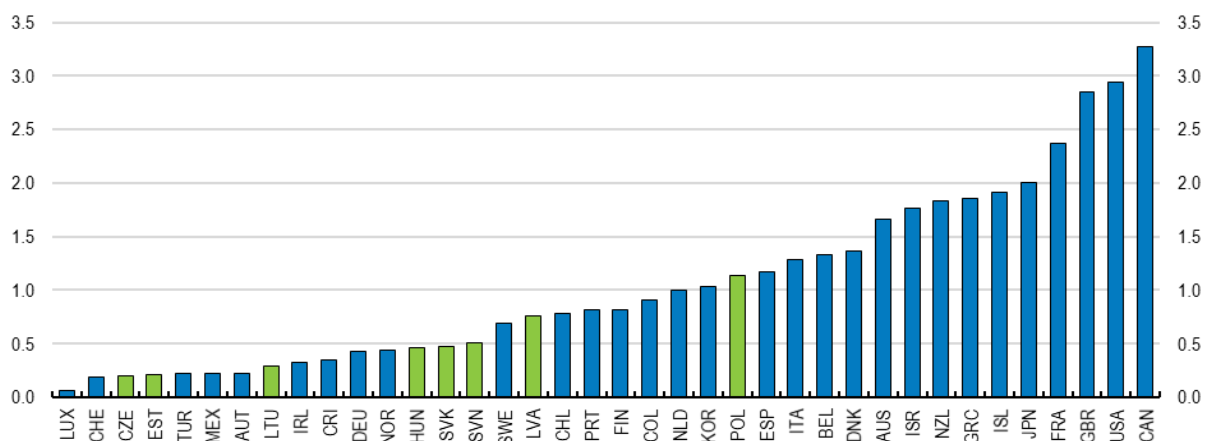

Рис. 1. Частка надходжень від оподаткування майна відносно ВВП в країнах ОЕСР, 2020 р.

Джерело: адаптовано [2]

В Україні цей показник в 2023 році становив 0,76%, тобто є значно нижчим, ніж у більшості країн ЄС. Податок на майно в Україні також відноситься до майнових податків. Слід відмітити, що його значення має тенденцію до зростання, але ще не досягло того рівня, який закладено в цьому податку. Особливо його роль зросла після проведення реформи децентралізації ОМС (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка та місце податку на майно в доходах місцевих бюджетів України

Показники	2019 р.	2021 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2019 р., %, в.п.
Доходи місцевих бюджетів, млн грн	560597,9	580699,1	652609,1	116,4
Податкові надходження місцевих бюджетів, млн грн	270546,8	346713,2	434540,9	160,6
Місцеві податки і збори, млн грн	73575,3	89896,6	100008,8	135,9
Податок на майно, млн грн*	43267,0	48536,5	49691,2	114,8
Частка податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів, %	48,3	59,7	66,6	+ 17,3 в.п.
Частка податку на майно: в доходах місцевих бюджетів, %	7,72	8,36	7,61	- 0,11 в.п.
в податкових надходженнях місцевих бюджетів, %	15,99	14,00	11,43	- 4,56 в.п.
в надходженнях від місцевих податків, %	58,80	54,00	49,68	- 9,12 в.п.

Джерело: розраховано на основі [10]

*Примітка: *включає ЄП 4-ї групи*

Дані таблиці показують, що за досліджуваний період спостерігається тенденція до зростання, як загальних, так і податкових надходжень до місцевих бюджетів України. З іншої сторони, податкові надходження зростають вищими темпами ніж загальні доходи місцевих бюджетів. Так, в 2023 році податкові надходження до місцевих бюджетів в порівнянні з 2019 роком зросли на 60,6%, а загальні доходи на 16,4%. Щодо податкових надходжень від місцевих податків і зборів та податку на майно, їх темпи зростання також менші ніж темпи зростання податкових надходжень в цілому, відповідно, 35,9 та 14,8%. Зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів в значній мірі відбулося за рахунок перерозподілу загальнодержавних податків до місцевих бюджетів, зокрема, податку на доходи фізичних осіб, акцизного та екологічного податків. Слід відмітити, що відбулося зростання частки податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів України. Так, в 2019 році частка податкових надходжень в структурі доходів місцевих бюджетів становила 48,3%, а в 2023 році – 66,6%. Цей показник України вище ніж в ряді країн ЄС. Зокрема, частка податкових надходжень в структурі доходів місцевих бюджетів становить в: Болгарії –

5%, Нідерландах – 9%, Румунії – 28%, Угорщині – 30%, Польщі – 36%, Португалії – 40%, Німеччині – 42%, Італії – 43% [19].

З іншої сторони, частка надходжень від оподаткування майна відносно загальних та податкових надходжень місцевих бюджетів України зменшується. Так, в 2023 р. частка податку на майно в податкових надходженнях місцевих бюджетів становила 11,43%, проти 15,99% в 2019 р. Менше половини становлять надходження від оподаткування майна відносно надходжень від місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів в 2023 р. Відбуваються зміни в структурі податкових надходжень від оподаткування майна в частині складових цього податку (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка та структура податку на майно в Україні

Складові податку	2019 р.		2021 р.		2023 р.		2023 р. у % до 2019 р.
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки - разом	4882,2	11,28	7820,8	16,11	9139,9	18,39	187,2
в т. ч.: житлова нерухомість	697,2	1,61	1024,5	2,11	1279,6	2,57	183,5
нежитлова нерухомість	4185,1	9,67	6796,3	14,00	7860,3	15,82	187,8
Земельний податок та орендна плата - разом	32835,7	75,89	35263,6	72,65	34528,9	69,49	105,2
в т. ч.: земельний податок	13349,6	30,85	13845,6	28,53	12086,8	24,32	90,5
орендна плата	19486,1	45,04	21418,0	44,13	22442,1	45,17	115,2
Єдиний податок - 4 група	5273,1	12,19	5293,8	10,91	5861,9	11,80	111,2
Транспортний податок	276,0	0,64	158,3	0,33	160,5	0,32	58,1
Податок на майно - всього*	43267,0	100,0	48536,5	100,0	49691,2	100,0	114,8

Джерело: розраховано на основі [10]

*Примітка: *включає ЄП 4-ї групи*

Дані таблиці показують, що у структурі податку на майно зростає частка надходжень від оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки та зменшуються надходження від оподаткування землі і транспортних засобів. У 2023 р. доходи від оподаткування нерухомого майна становили 18,39%, землі – 69,49%, транспортних засобів – 0,32%, відповідно,

11,28%, 75,89% і 0,64% у 2019 році. Зміну частки доходів від оподаткування майна в частині зменшення земельного податку можна пояснити впливом війни, а в частині транспортного податку – лише не вдалим обранням бази оподаткування [9].

На відміну від України в ряді країн ЄС податок на майно формує значну частину доходів місцевих бюджетів. Так, у Франції від оподаткування нерухомості місцеві бюджети отримують 44%, у Чехії – 57%, Словаччині – 65% всіх податкових надходжень. Важливим джерелом доходів місцевих бюджетів Італії, Чехії, Польщі є транспортні засоби [18]. Платниками податку на майно в країнах ЄС та в Україні відповідно до податкового законодавства є фізичні та юридичні особи. Співвідношення щодо сплати податку на майно в Україні наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Платники податку на майно в Україні

Платники податку	2019 р.		2021 р.		2023 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Податок на майно (житлова нерухомість) - разом	697,2	100,0	1024,5	100,0	1279,6	100,0
в т. ч.: фізичні особи	554,9	79,6	835,7	81,6	1067,9	83,5
юридичні особи	142,3	20,4	188,8	18,4	211,7	16,5
Податок на майно (нежитлова нерухомість) - разом	4185,1	100,0	6796,3	100,0	7860,3	100,0
в т. ч.: фізичні особи	648,8	15,5	1111,7	16,4	1750,9	22,3
юридичні особи	3536,3	84,5	5684,6	83,6	6109,4	77,7
Земельний податок та орендна плата - разом	32835,6	100,0	35263,3	100,0	34528,9	100,0
в т. ч.: фізичні особи	4153,4	12,6	4560,1	12,9	4793,1	13,9
юридичні особи	28682,2	87,4	30703,2	87,1	29735,8	86,1
Транспортний податок - разом	276,0	100,0	158,3	100,0	160,5	100,0
в т. ч.: фізичні особи	151,1	54,7	59,0	37,3	86,4	53,8
юридичні особи	124,9	45,3	99,3	62,7	74,1	46,2
Податок на майно - всього	37993,9	100,0	43242,4	100,0	42829,3	100,0
в т. ч.: фізичні особи	5508,2	14,5	6566,5	15,2	7698,3	17,6
юридичні особи	32485,7	85,5	36675,9	84,8	36131,0	82,4

Джерело: розраховано на основі [10]

Дані таблиці показують, що основними платниками податку на майно є юридичні особи. Юридичні особи в 2023 році сплатили 82,4% загальних надходжень від оподаткування майна, і лише 17,6% було сплачено фізичними особами. В розрізі основних складових податку на майно є виключення. Зокрема фізичними особами сплачується більше податку за

житлову нерухомість та транспортного податку. Так, в 2023 році фізичні особи сплатили 83,5% загальних надходжень від оподаткування житлової нерухомості та 53,8% транспортного податку. Юридичні особи сплатили більше земельного податку та податку за нежитлову нерухомість, відповідно, 86,1% і 77,7%. ОМС час подумати над диверсифікацією податкових надходжень за рахунок оподаткування нерухомості, як це роблять в країнах Європи. Мова йде не про встановлення захмарних ставок податку на нерухомість для фізичних осіб. Для початку варто скасувати пільги з плати за землю для «окремих» підприємств, а точніше, їх власників. А вже потім встановити хоча б мінімальні – не нульові – ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельних ділянок [18].

Провівши вивчення системи місцевого оподаткування країн ЄС можна стверджувати, що в їх практиці є позитивні сторони, які можливо використати при покращенні механізму оподаткування майна в Україні.

Платниками податку на майно, як в Україні, так і країнах ЄС є фізичні та юридичні особи. В більшості країн ЄС об'єктом оподаткування є нерухоме майно, зокрема земля та будівлі на ній. Позитивним щодо об'єктів оподаткування в країнах ЄС є урегульованість обліку об'єктів нерухомого майна, яке внесене у відповідні реєстри майна та можливість реально визначати його ринкову вартість.

Існують значні відмінності між Україною та країнами ЄС у виборі бази оподаткування майна. Так, у більшості країн ЄС база оподаткування майна визначається з вартості майна, яке може оцінюватися на основі площі нерухомості або його ринкової вартості [11]. Використання ринкової вартості нерухомого майна дозволяє більш точно визначити розмір податку, але для цього потребує глибокого аналізу ринку нерухомості та обліку такого майна. В Національній стратегії доходів передбачається застосування оцінки майна, яка відображатиме поточну ринкову вартість об'єктів нерухомості, яку можна буде використовувати для оподаткування майна [17].

В Україні база майнового оподаткування досить широка, зокрема це- площа житлової нерухомості, нормативно-грошова оцінка землі, вартість автомобіля. Оскільки в Україні ще не сформовано повністю реєстри об'єктів нерухомого майна використовуються різні підходи для обрання бази оподаткування. За підсумками опитування представників ОМС територіальних громад у різних регіонах України зроблено висновок про те, що реєстр речових прав на нерухоме майно наповнений лише на 30-50 %, земельний кадастр – на 70-80 %. ОМС не мають достатніх повноважень для стимулювання власників нерухомого майна вносити інформацію до реєстру та здійснення заходів впливу на несумлінних платників податків [11].

Значна частина житлової нерухомості в Україні має статус незавершеного будівництва, що виводить її з під оподаткування та зменшує доходи місцевих бюджетів. Крім цього, надання власникам житла пільг в розмірі 60, 120 та 180 квадратних метрів практично робить більшу частину житлового фонду не оподаткованою. Лише з 12,5-16,0% об'єктів нерухомості сплачується податок, а суми податку, який слід сплатити власникам житла не перевищує 3060 грн, тобто не підлягає стягненню в примусовому порядку [11; 14]. Заслуговує позитивного досвід Литви щодо оподаткування житлової нерухомості з першого квадратного метра. На сьогодні оподаткуванню в Литві підлягає житлова нерухомість вартістю більше 150 тис. євро, але при її перевищенні податок сплачується з всієї вартості нерухомості, а не лише з суми її перевищення [14].

Значну частину податкових надходжень місцеві бюджети втрачають від недооцінки земельних ділянок після запровадження ринку сільськогосподарських земель та незначної орендної плати за оренду земельних ділянок, величина якої тривалий час не переглядається.

На сьогодні існує вимога, що ціна продажу землі не може бути меншою за її нормативно-грошову оцінку. З моменту запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення вартість відчужених земель становила 25 млрд грн, з них 10-12 млрд грн ймовірно пройшли повз державний

контроль та оподаткування. Аналіз укладених угод на продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення фізичними особами показує, що ціна продажу землі перевищує її нормативно-грошову оцінку в більшості угод лише на 1,0 % [26].

Ставки податку на майно в країнах ЄС встановлюються у відсотках від ринкової вартості майна. Багато країн ЄС практикують вищі ставки на комерційну нерухомість в порівнянні з житловою. Деякі країни, як і Україна встановлюють рівні ставки на житлову та комерційну нерухомість. Слід відмітити, що ОМС не використовують закладені в ставці податку на майно можливості. Дослідження проведені рядом науковців показують, що максимальні ставки податку на майно можуть відрізнятися від мінімальних в 1500 разів [11]. Встановлення в Україні ставки податку за житлову нерухомість в розмірі 1,5% мінімальної заробітної плати за один квадратний метр не враховує реальну якість та оцінку житлової нерухомості.

Провівши дослідження сучасного механізму оподаткування майна в Україні та враховуючи досвід країн ЄС можна зробити ряд пропозицій, які покращать його адміністрування та сприятимуть збільшенню податкових надходження до місцевих бюджетів України, а саме:

- ОМС провести повну інвентаризацію об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, включаючи незавершене будівництво, земельних ділянок та внести інформацію про ці об'єкти у відповідні реєстри нерухомого майна;
- ОМС переглянути умови укладених угод на земельні ділянки відносно розміру орендної плати, особливу увагу звернути на довготривалу оренду земельних ділянок за межами населених пунктів;
- ОМС передавати земельні ділянки в оренду через відкриті аукціони;
- відмінити пільги щодо житлової нерухомості та перейти до оподаткування за кожен квадратний метр площі такої нерухомості;

- надати можливість органам місцевого самоврядування самостійно встановлювати місцеві податки та збори з урахуванням особливостей своїх територій;
- при оподаткуванні транспортних засобів ставку податку індексувати на ріст мінімальної заробітної плати:
- для зменшення витрат на адміністрування податку на майно перейти на надсилання податкових повідомлень-рішень власникам майна на їх електронну пошту замість надсилання їх в паперовій формі;
- надати ОМС доступу до реєстрів нерухомого майна та право на здійснення контролю за сплатою місцевих податків та зборів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження показує, що оподаткування майна в Україні відбувається без значних відмінностей від його оподаткування в країнах ЄС та має значні резерви щодо збільшення податкових надходжень, закладені реформою органів місцевого самоврядування. Використання досвіду країн ЄС у визначенні ринкової вартості нерухомого майна, формуванні реєстрів майна та їх використання громадянами та ОМС, самостійності місцевих органів щодо встановлення місцевих податків та їх адміністрування є об'єктом подальших досліджень.

Література

1. Бачо Р. Й., Пойда-Носик Н. Н., Потокі Г. Ф. Перспективні напрями реформування місцевого оподаткування України. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 30. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/606/580> (дата звернення: 11.09.2024).
2. Blochliger H., Diagne M. Property taxes in Central and Eastern Europe and Baltic countries: why and how to increase them? URL: <https://oecdecoscope.blog/2023/02/16/property-taxes-in-central-and-eastern-europe-and-baltic-countries-why-and-how-to-increase-them/> (дата звернення 21.09.2024).

3. Brosio G. Local taxation in an international perspective. URL: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781557755117/ch012.xml> (дата звернення 12.09.2024).

4. Бондарук Т. Г. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування та можливості його застосування в Україні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2013. № 1. С. 56–66.

5. Бобошко Л. І. Світовий досвід оподаткування майна та можливості його використання в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 941-945. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/197.pdf> (дата звернення 14.09.2024).

6. Бортнік Н. В. Зарубіжна практика місцевого оподаткування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 8 (1). С. 16-17.

7. Губарева І. О. Проблеми удосконалення податку на нерухоме майно в Україні в контексті світового досвіду. *Наукові праці НДФІ*. 2021. № 1 (94). С. 22-35.

8. Blanco, F. A., Delgado, F. J., & Presno, M. J. (2020). R&D expenditure in the EU: convergence or divergence? *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 33 (1), pp. 1685 1710, URL: <https://www.redalyc.org/journal/289/28962049009/html/> (дата звернення 05.09 2024)

9. Дема Д. Транспортні засоби в системі оподаткування: стан, недоліки та перспективи. *Агро-Терра*. 2023. № 2 (15). С. 35-38.

10. Державний веб-портал бюджету для громадян (2024). Виконання бюджету. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення 08.09 2024).

11. Діагностика системи місцевого оподаткування (2023). Аналітичний звіт. URL: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1322/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82.pdf> (дата звернення 18.09.2024)

12. Дмитрів В. І. Економічна сутність і роль майнових податків в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 1 (66). С. 201-209.

13. Zvinys A. K. Estate, Inheritance, and Gift Taxes in Europe. 2020. July 30. URL: <https://taxfoundation.org/estate-taxesinheritance-taxes-in-europe-2020>.

14. Кошук Т. Реформа податку на майно в Україні: які уроки нам корисні з практики ЄС? URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/reforma-podatku-na-majno-v-ukrajini-jaki-uroki-nam-korisni-z-praktiki-jes.html> (дата звернення 13.09.24).

15. Mengden, A. Real property taxes in Europe 2023. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/global/real-property-taxes-in-europe-2023> (дата звернення 14.09.2024).

16. Мельник А. Проблеми розвитку майнового оподаткування в Україні та перспективи їх розв'язку. URL: <http://www.spilnota.net.ua/us/article/id-1402/> (дата звернення: 12.09.2023).

17. Міністерство фінансів України (2024). Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716 (дата звернення: 12.09.2024).

18. Ціна держави (2019). На чому заробляють місцеві бюджети в країнах Європи та в Україні? URL: <https://cost.ua/744-na-chomu-zaroblyayut-mistsevi-byudzhety-v-krayinakh-evropy-ta-v-ukrayini/#:~:text> (дата звернення: 12.09.2024).

19. Herrmann, B., Local taxes on economic activity in municipalities in EU Member States, European Commission, Ispra, 2022. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129095> (дата звернення: 09.09 2024).

20. Пастущенко К. Реформа місцевого оподаткування – шлях до відновлення України. URL: https://lb.ua/blog/kristina_pastushchenko/540652_reforma_mistsevogo_opodatkuvannya-.html (дата звернення 03.09.2024).

21. Про систему оподаткування: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1251-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text> (дата звернення 07.09.2024).

22. Про фіксований сільськогосподарський податок. Закон України від 17 грудня 198 р. № 320-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-14#Text> (дата звернення 07.09.2024).

23. Пилипенко Я. В., Сибірянська Ю. В. Стратегічні орієнтири реформування майнового оподаткування в Україні в умовах європейської інтеграції. URL: <http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/260/> (дата звернення: 18.08.2024).

24. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 24.09.2024).

25. Савчук Д. Г. Вдосконалення системи адміністрування місцевих податків і зборів в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. № 6(68), 2018. С. 188-192. URL: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_68_2018_ukr/29.pdf (дата звернення 18.09.2024).

26. Економічна правда (2024). Сіра земля. Який відсоток ринку перебуває в тіні. URL: <https://www.epravda.com.ua/weeklycharts/2024/07/31/717372/> (дата звернення 15.09.2024).

27. Ткачик П. Ф. Роль податку на майно у фіскальній політиці Європейського Союзу та економічному відновленні України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 5 (2). С. 18-22.

28. Якимчук П. М., Копищик Г. Г. Особливості оподаткування багатства в Європейському Союзі: перспективи для України. *Економіка та митно-правові відносини*. 2019. № 11-12. С. 31-38.

References

1. Bacho, R. Y., Poyda-Nosyk, N. N. and Potoky, G. F. (2021), “Promising directions of reforming local taxation in Ukraine”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 30, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/606/580> (Accessed: 11.09.2024).

2. Blochliger, H. and Diagne, M. (2023), "Property taxes in Central and Eastern Europe and Baltic countries: why and how to increase them?", available at: <https://oecdecoscope.blog/2023/02/16/property-taxes-in-central-and-eastern-europe-and-baltic-countries-why-and-how-to-increase-them/> (Accessed: 21.09.2024).

3. Brosio, G. (1995), "12 Local Taxation in an International Perspective", *In Reforming China's Public Finances*, USA: International Monetary Fund, available at: <https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781557755117/ch012.xml> (Accessed: 12.09.2024).

4. Bondaruk, T. G. (2013), "Foreign experience of local taxation and possibilities of its application in Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoï sluzhby Ukrainy*, vol. 1, pp. 56–66.

5. Boboshko, L. I. (2015), "World experience of property taxation". *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 8, pp. 941-945, available at: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/197.pdf> (Accessed: 14.09.2024).

6. Bortnik, N. V. (2016), "Foreign practice of local taxation", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 8 (1), pp. 16-17.

7. Gubareva, I. O. (2021), "Problems of improvement of the real estate tax in Ukraine in the context of world experience", *Naukovi pratsi NDFI*, vol. 1 (94), pp. 22-35.

8. Blanco, F. A., Delgado, F. J., & Presno, M. J. (2020), "R&D expenditure in the EU: convergence or divergence?", *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, vol. 33(1), pp. 1685–1710, available at: <https://www.redalyc.org/journal/289/28962049009/html/> (Accessed: 05.09 2024).

9. Dema, D. (2023), "Vehicles in the taxation system: status, shortcomings and prospects", *Ahro-Terra*, vol. 2 (15), pp. 35-38.

10. State web portal of the budget for citizens (2024), "Budget execution", available at: <https://openbudget.gov.ua/> (Accessed: 08.09 2024).

11. Shvabij, K. Bohdan, T. Dzhus, M. Koschuk, T. Novyts'ka, N. Pasichnyj, M. Onyschuk, I. and Ostrischenko, Yu. (2023), "Diagnostics of the local taxation

system. Analytical report”, available at: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1322/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82.pdf> (Accessed: 18.09.2024).

12. Dmitriev, V. I. (2021), “The Economic Essence and Role of Property Taxes in Ukraine”, *Svit finansiv*, vol. 1 (66), pp. 201-209.

13. Zvinys, A. K. (2020), “Estate, Inheritance, and Gift Taxes in Europe”, available at: <https://taxfoundation.org/estate-taxesinheritance-taxes-in-europe-2020>. (Accessed: 11.09.2024).

14. Koschuk, T. (2023), “Property Tax Reform in Ukraine: What Lessons Can We Learn from EU Practice?”, available at: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/reforma-podatku-na-majno-v-ukrajini-jaki-uroki-nam-korisni-z-praktiki-jes.html> (Accessed: 13.09.24).

15. Mengden, A. (2023), “Real property taxes in Europe 2023”, available at: <https://taxfoundation.org/data/all/global/real-property-taxes-in-europe-2023> (Accessed: 14.09.2024).

16. Melnyk, A. (2015), “Problems of property taxation development in Ukraine and prospects for their solution”, available at: <http://www.spilnota.net.ua/us/article/id-1402/> (Accessed: 12.09.2023).

17. Ministry of Finance of Ukraine (2024). “National Revenue Strategy for 2024-2030”, available at: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716 (Accessed: 12.09.2024).

18. The Price of the State (2019), “What do local budgets earn in Europe and Ukraine?”, available at: <https://cost.ua/744-na-chomu-zaroblyayut-mistsevi-byudzhety-v-krayinakh-evropy-ta-v-ukrayini/#:~:text=> (Accessed: 12.09.2024).

19. Herrmann, B. (2022), “Local taxes on economic activity in municipalities in EU Member States”, *European Commission*, Ispra, available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC129095> (Accessed: 09.09. 2024).

20. Pastushchenko, K. (2022), “Local taxation reform – the way to restore Ukraine”, available at:

https://lb.ua/blog/kristina_pastushchenko/540652_reforma_mistsevogo_opodatku_v_annya-.html (Accessed: 03.09.2024).

21. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “About the taxation system”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251-12#Text> (Accessed: 07.09.2024).

22. The Verkhovna Rada of Ukraine (1998), The Law of Ukraine “ About the fixed agricultural tax”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-14#Text> (Accessed: 07.09.2024).

23. Pylypenko, Y. V. and Sibiryanska, Y. V. (2021), “Strategic guidelines for reforming property taxation in Ukraine in the context of European integration”, available at: <http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/260/> (Accessed: 18.08.2024).

24. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (Accessed: 24.09.2024).

25. Savchuk, D. G. (2018), “Improving the system of administration of local taxes and fees in Ukraine”, *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 6(68), pp. 188-192, available at: http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_68_2018_ukr/29.pdf (Accessed: 18.09.2024).

26. Epravda (2024), “Gray land. What percentage of the market is in the shadows”, available at: <https://www.epravda.com.ua/weeklycharts/2024/07/31/717372/> (Accessed: 15.09.2024).

27. Tkachyk, P. F. (2022), “The role of property tax in the fiscal policy of the European Union and economic recovery of Ukraine”, *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 5 (2), pp. 18-22.

28. Yakymchuk, P. M. and Kopyshchuk, H. G. (2019), “Peculiarities of wealth taxation in the European Union: prospects for Ukraine”, *Ekonomika ta mytno-pravovi vidnosyny*, vol. 11-12, pp. 31-38.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2024 р.